

Graded exposure

Een veelbelovende pijnrevalidatiebehandeling

Rob J.E.M. Smeets, MD, PhD

Traditionele biomedisch model

- Weefselschade
- Nociceptieve stimuli
- Pijnsensatie
- Pijnervaring
- Pijngedrag

Bijbehorende behandeling

- Indien pathofysiologische oorzaak niet weg te nemen is, is herstel van gezondheid gerelateerde fitness primaire doelstelling van behandeling
- Deels gebaseerd op de deconditioning syndroom-hypothese:
  - Deconditionering draagt bij tot moeilijkheden uitvoeren fysieke activiteiten m.a.g. verlies van functie en ontstaan van beperkingen

(Bortz 1984, Mayer et al 1985, Mayer et al 1986, Vlaeyen and Linton 2000)

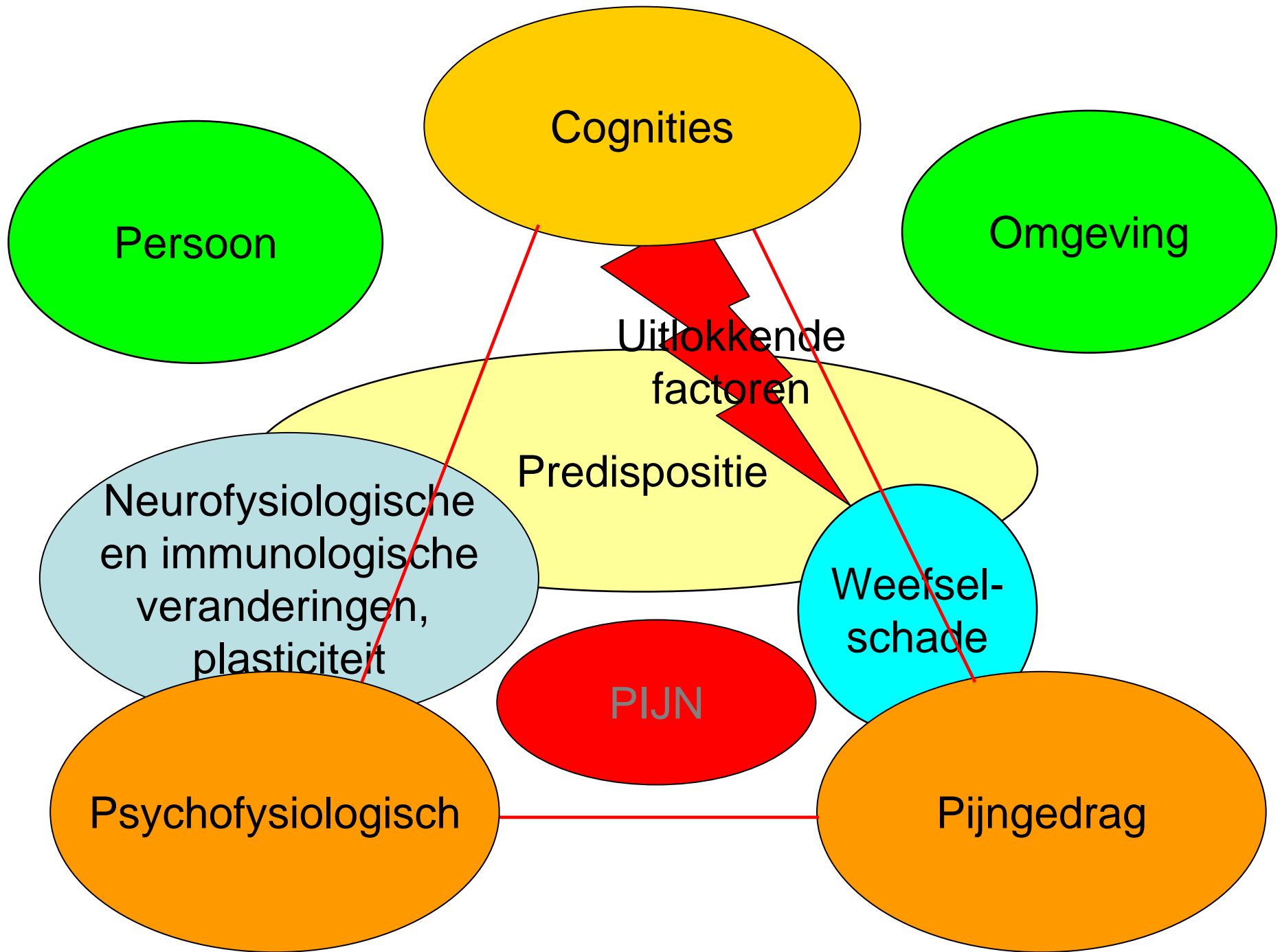
Deconditionering literatuur

- Het bewijs voor het bestaan en ontwikkelen van fysieke deconditionering in b.v. chronische lage rugpijn is tegenstrijdig

(Smeets et al 2007, Verbunt et al 2010)

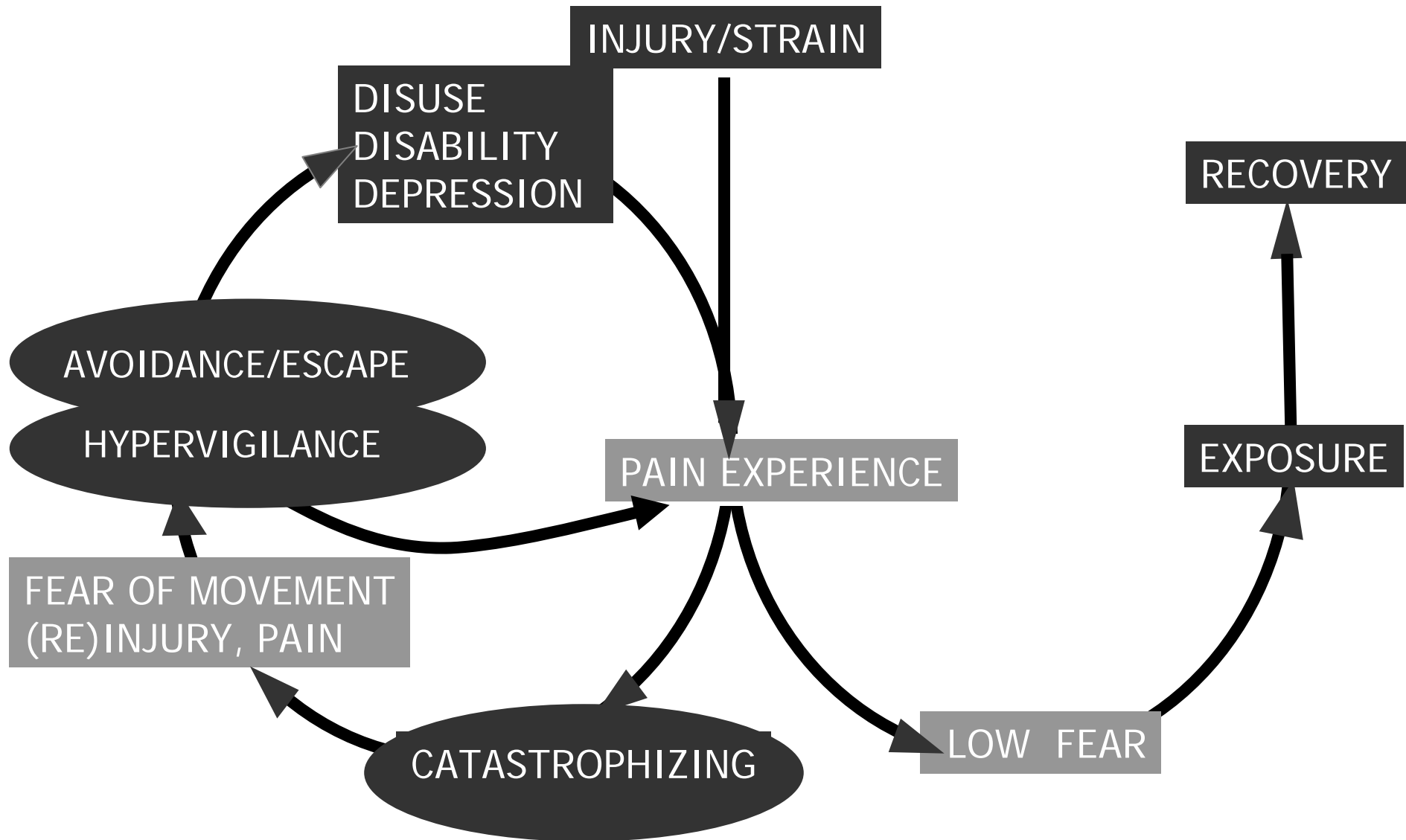
Tekortkomingen biomedisch model

- Vaak geringe correlatie tussen biomedische variabelen en dagelijks functioneren van de patiënt (bv beeldvormende diagnostiek)
- Dit model verklaart niet de grote groep patiënten met aspecifieke klachten

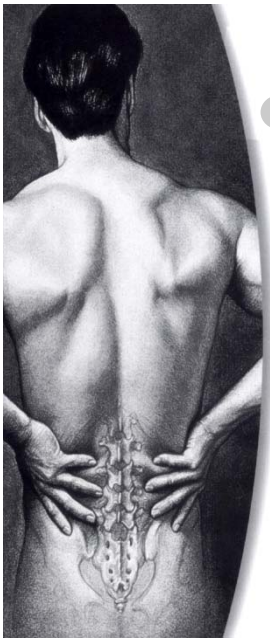
Fear avoidance model

Vlaeyen. Fear in Musculoskeletal Pain. In: Dostrovsky, Carr and Koltzenburg (Eds.), Proceedings of the 10th World Congress on Pain, Progress in Pain Research and Management, Vol. 24, IASP Press, Seattle, 2003, 631-650.

Pijn-gerelateerde angst

Patiënten met chronische pijn rapporteren angst voor.....

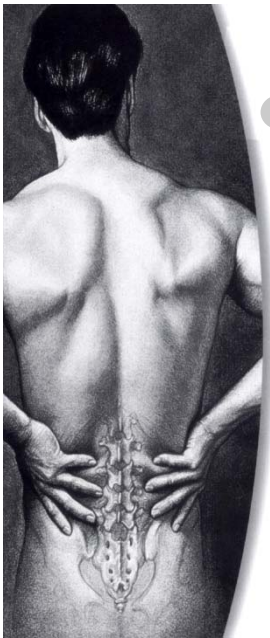

Pijn!

Letsel!

1. Interoceptieve stimuli
2. Proprioceptieve stimuli
3. Exteroceptieve stimuli

Interoceptieve stimuli

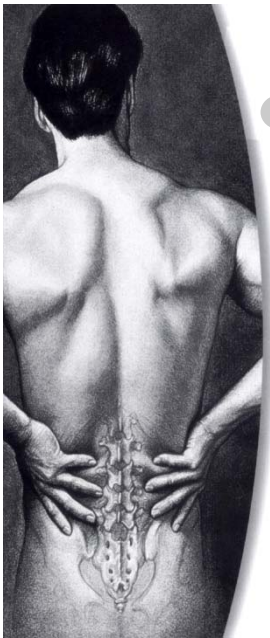

Pijn!

Letsel!

Milde pijn, fysiologische sensaties zoals een krak, verkleuring, toegenomen zweetsecretie etc. worden gezien als teken van nieuwe of toegenomen schade

Proprioceptieve stimuli

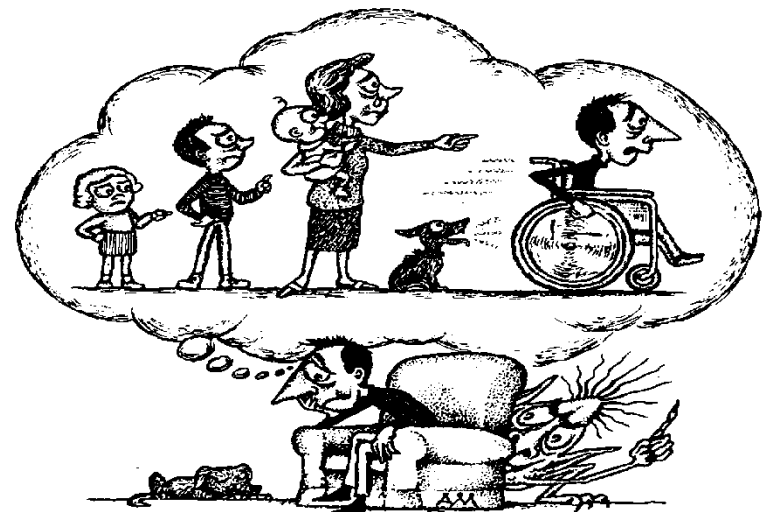
Pijn!

Letsel!

Stimuli die optreden bij het uitvoeren van activiteiten en/of bewegingen worden waargenomen als potentieel gevaarlijk en nieuwe of toenemende schade uitlokkend

Exteroceptive stimuli

Informatie behandelaars, uitleg MRI scan of info over andere patiënt die samenhangt met de door patiënt gevreesde situatie (bv verlies werk, rolstoelafhankelijk worden)

Effect van pijngerelateerde angst

Vermijding- en ontsnappingsgedrag

Vermijding

“Ik til geen zware dingen want dan beschadig ik mijn rug.”

Ontsnapping

“Zodra ik pijn voel stop ik want pijn betekent dat er schade ontstaat aan mijn rug.”

Rol van zorgverlener

- Attitudes en attributies hebben wel degelijk een invloed op de inhoud van gekozen behandeling en uitkomst
- Meer biomedisch geörienteerde zorgverleners geven advies dat leidt tot een minder actieve levensstijl (Darlow et al 2011, Bishop et al 2008; Houben et al 2005)

Sommige klussen zijn echt
gevaarlijk!!

Graded Exposure in Vivo

- Oorspronkelijk gebaseerd op **extinctie** van klassiek geconditioneerd verband
- Tegenwoordig ook gezien als **cognitief proces**: angstnetwerk wordt geactiveerd, verwachtingen worden getoetst en bijgesteld
- Gebaseerd op **individuele hiërarchie** van pijn-gerelateerde stimuli
- **Gedragsexperimenten**

Graded exposure bij chronische pijn

1. Screening inclusief opstellen angst hiërarchie

2. Educatie plus uitleg rationale

3. Graded exposure in vivo

Screening

- FT, ET, gedragstherapeut aanvullend op intake revalidatiearts doen analyse van cognitieve, gedragsmatige en fysiologische factoren
- Ter bevestiging aanvullend vragenlijsten
- Vooral aandacht voor:
  - Angstige gedachten/conditionele assumpties bv “Als ik pijn voel, betekent dat schade”
  - Formuleer de vragen in termen van dreiging en schade in plaats van woorden als angst te gebruiken
  - Hoe zijn diagnostische tests door de patient geïnterpreteerd?

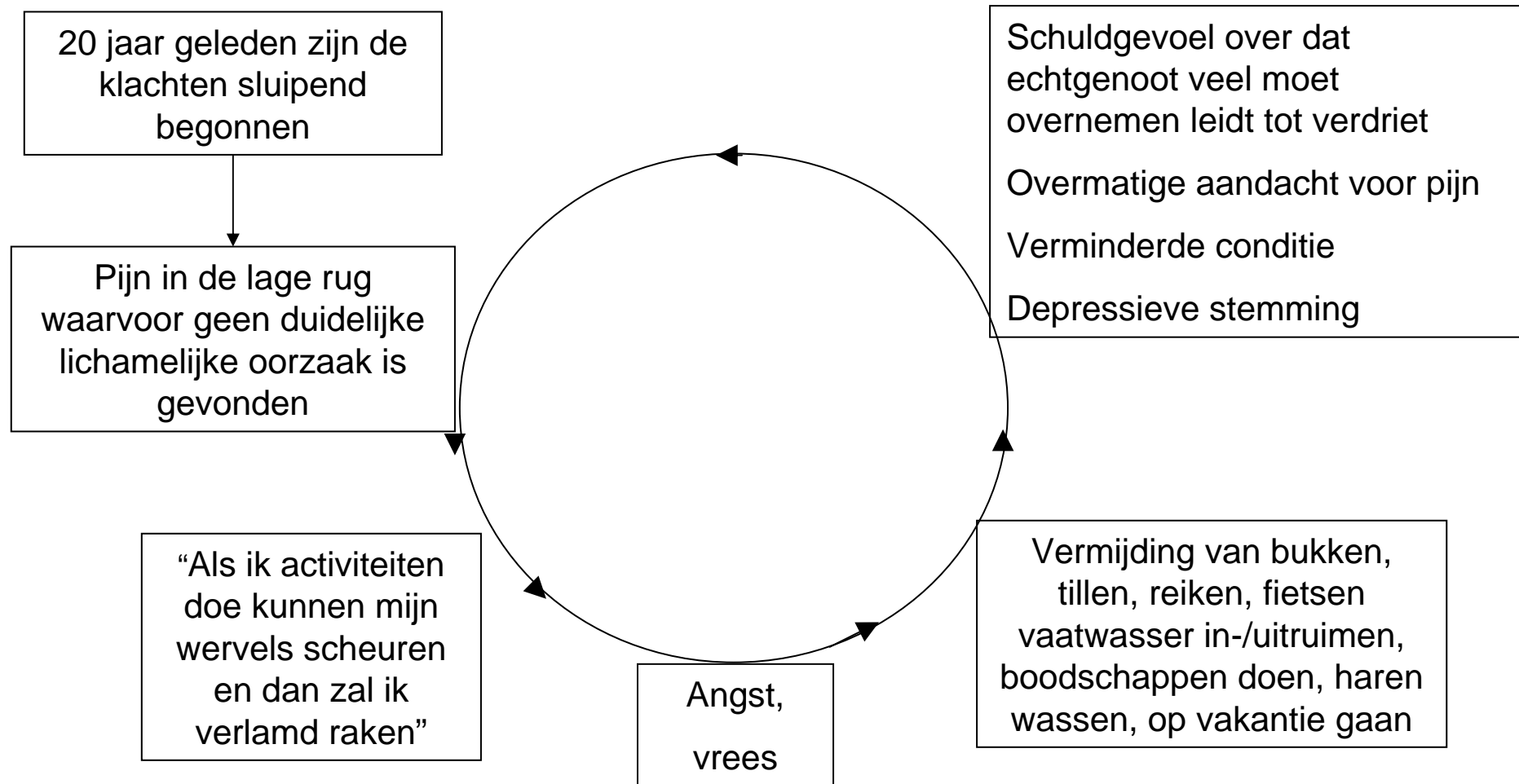
Angst hierarchie: PHODA

- Photograph series of Daily Activities:
100 foto's van activiteiten die de patiënt langs een thermometer moet leggen
- Drie versies:
  - Rug
  - Bovenste extremiteit
  - Onderste extremiteit

(Kugler et al 1999; Dubbers et al 2003; Jelinek et al 2003)

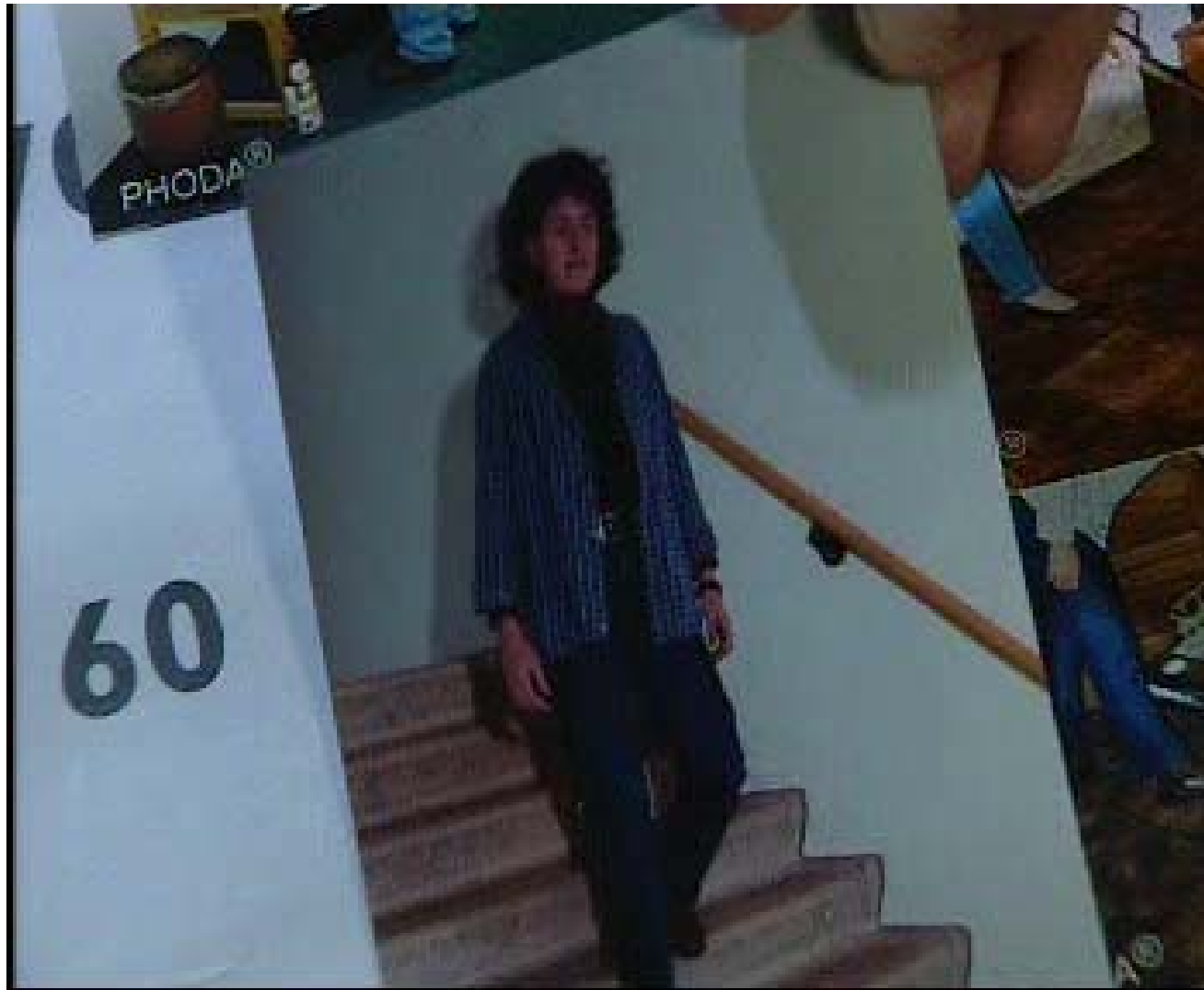
Rationale (Anneke)

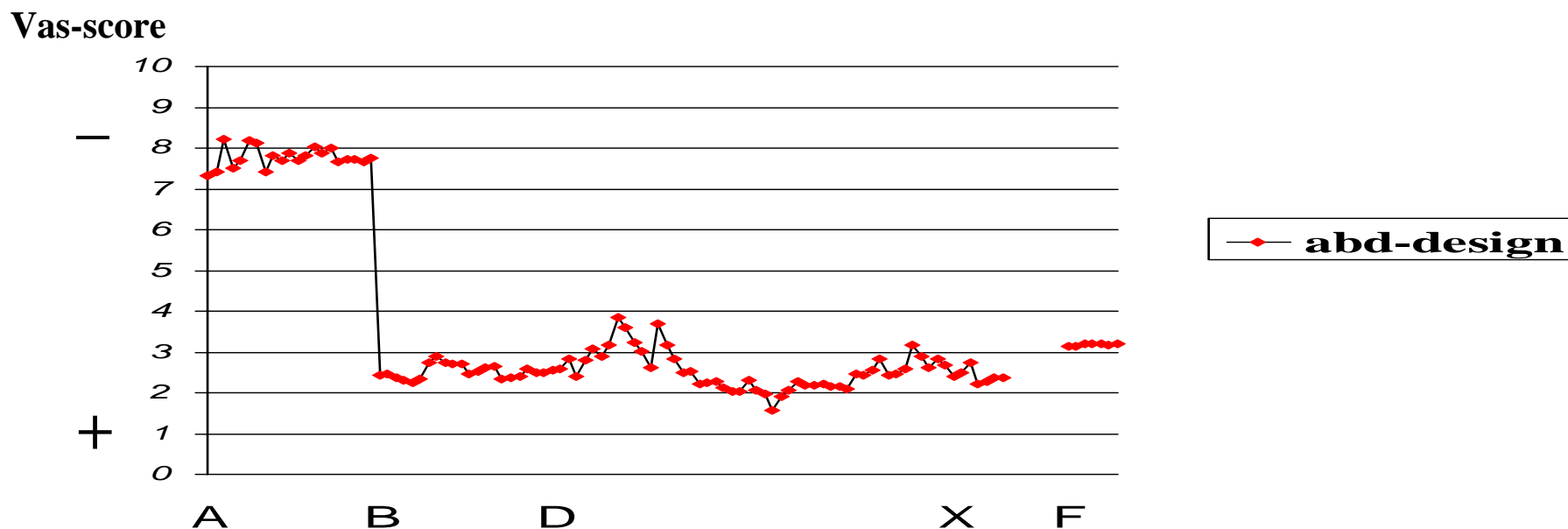
Gedragsexperiment

- Patient wordt uitgenodigd zijn/haar catastrofale verwachtingen te testen op waarheidsgehalte
- Een gevreesde activiteit/beweging wordt uitgevoerd totdat de catastrofale verwachting niet langer geloofwaardig is met angstreductie als consequentie
- Activiteiten uit angsthierarchie en passend bij de functionele doelen van de patient

Graded exposure in CLRP

Resultaten: pijn-gerelateerde vrees

A = Start basislijn gevolgd door 21 dagen geen behandeling

B = **Psycho-educatie** gevolgd door 21 dagen geen behandeling

D = **Operant oefenprogramma** (GA)

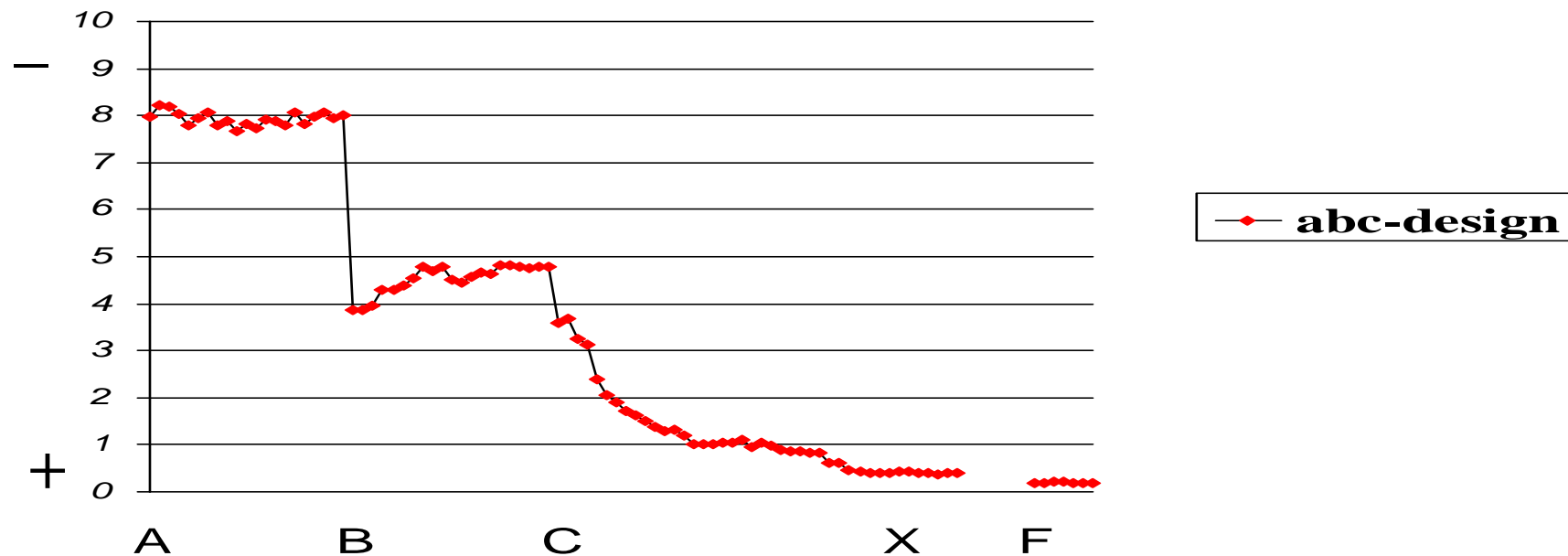
X = Einde van GA gevolgd door dragen van accelerometer gedurende 7 dagen

F = 6 maanden follow-up periode van 7 dagen (de Jong et al 2005)

Resultaten: pijn-gerelateerde vrees

Vas-score

A = Start basislijn gevolgd door 21dagen geen behandeling

B = Psycho-educatie gevolgd door 21 dagen geen behandeling

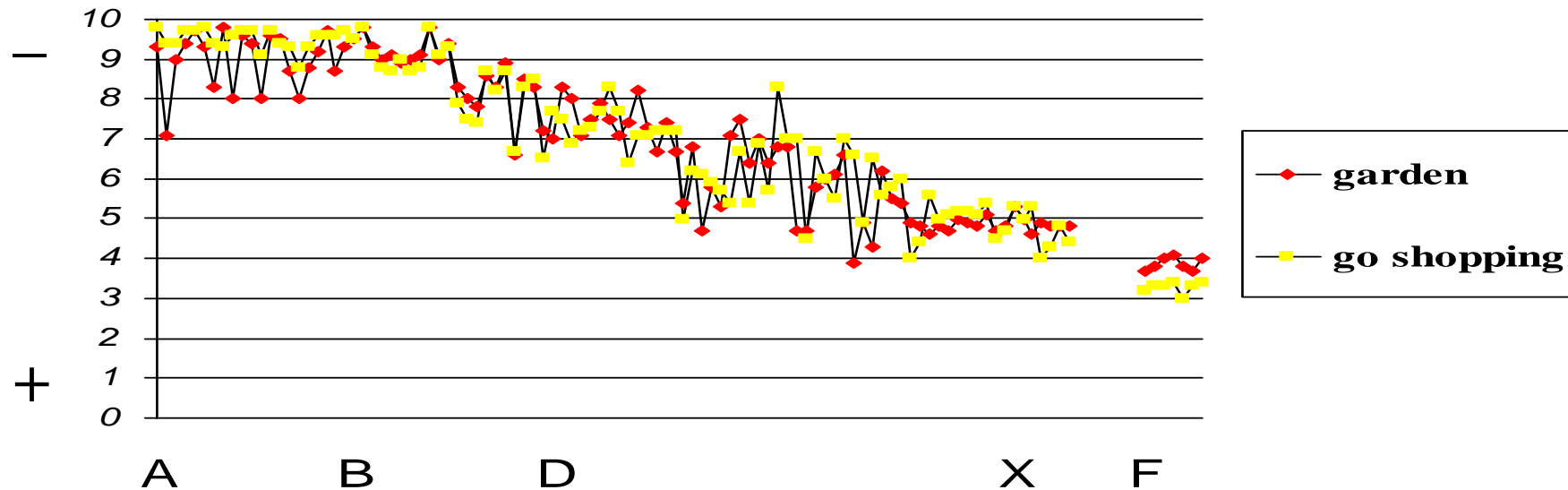
C = Graded exposure in vivo (GEXP)

X = Einde GEXP gevolgd door dragen accelerometer gedurende 7 dagen

F = 6 maanden follow-up periode van 7 dagen

Resultaten: dagelijkse activiteiten

Vas-score

A = Start basislijn gevolgd door 21 dagen geen behandeling

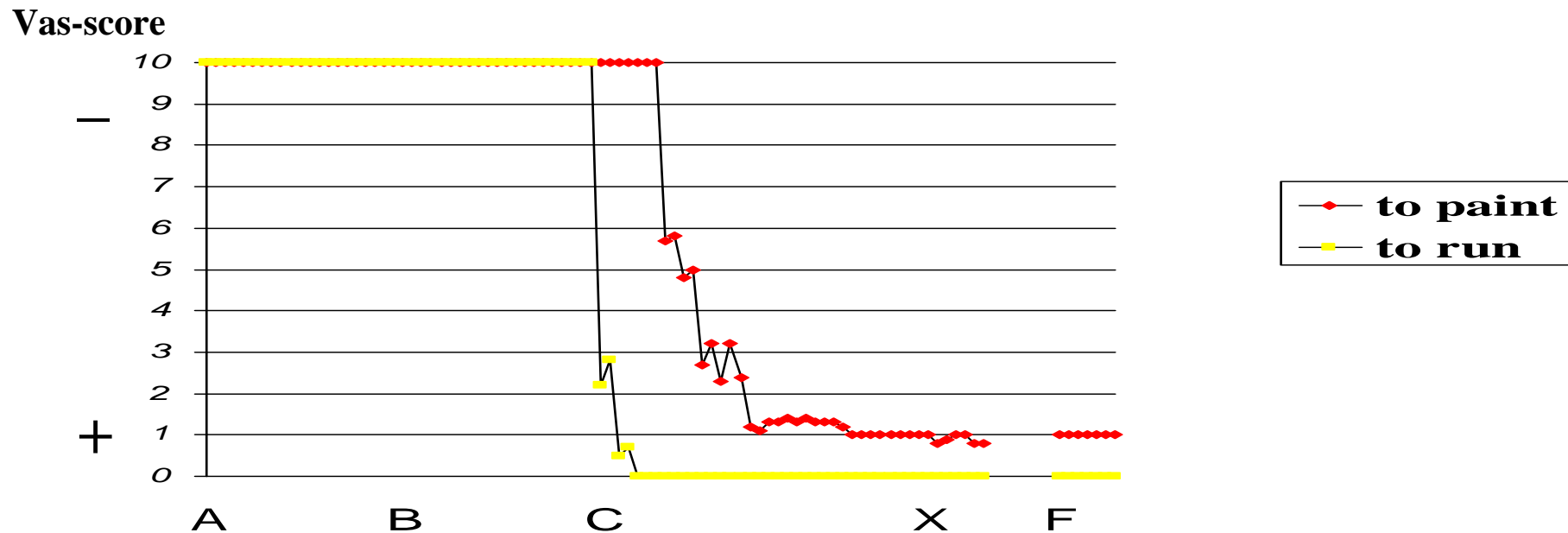
B = **Psycho-educatie** gevolgd door 21 dagen geen behandeling

D = **Operant oefenprogramma** (GA)

X = Einde van GA gevolgd door dragen van accelerometer gedurende 7 dagen

F = 6 maanden follow-up periode van 7 dagen

Resultaten: dagelijkse activiteiten

A = Start basislijn gevolgd door 21dagen geen behandeling

B = Psycho-educatie gevolgd door 21 dagen geen behandeling

C = Graded exposure in vivo (GEXP)

X = Einde GEXP gevolgd door dragen accelerometer gedurende 7 dagen

F = 6 maanden follow-up periode van 7 dagen

Resultaten RCT

- Graded activity versus graded exposure voor CLRP patiënten met matige tot hoge mate van bewegingsvrees (Leeuw et al 2008)
- Graded exposure bijna significant beter resultaat na 6 en 12 maanden follow-up
- Kosteneffectief na 12 maanden
- Hogere mate van afname pijncatastroferen en bewegingsvrees
- Resultaat niet afhankelijk van beginscore bewegingsvrees

Graded exposure in CRPS-1

Graded exposure in CRPS-1

Graded exposure in CRPS-1

Resultaten

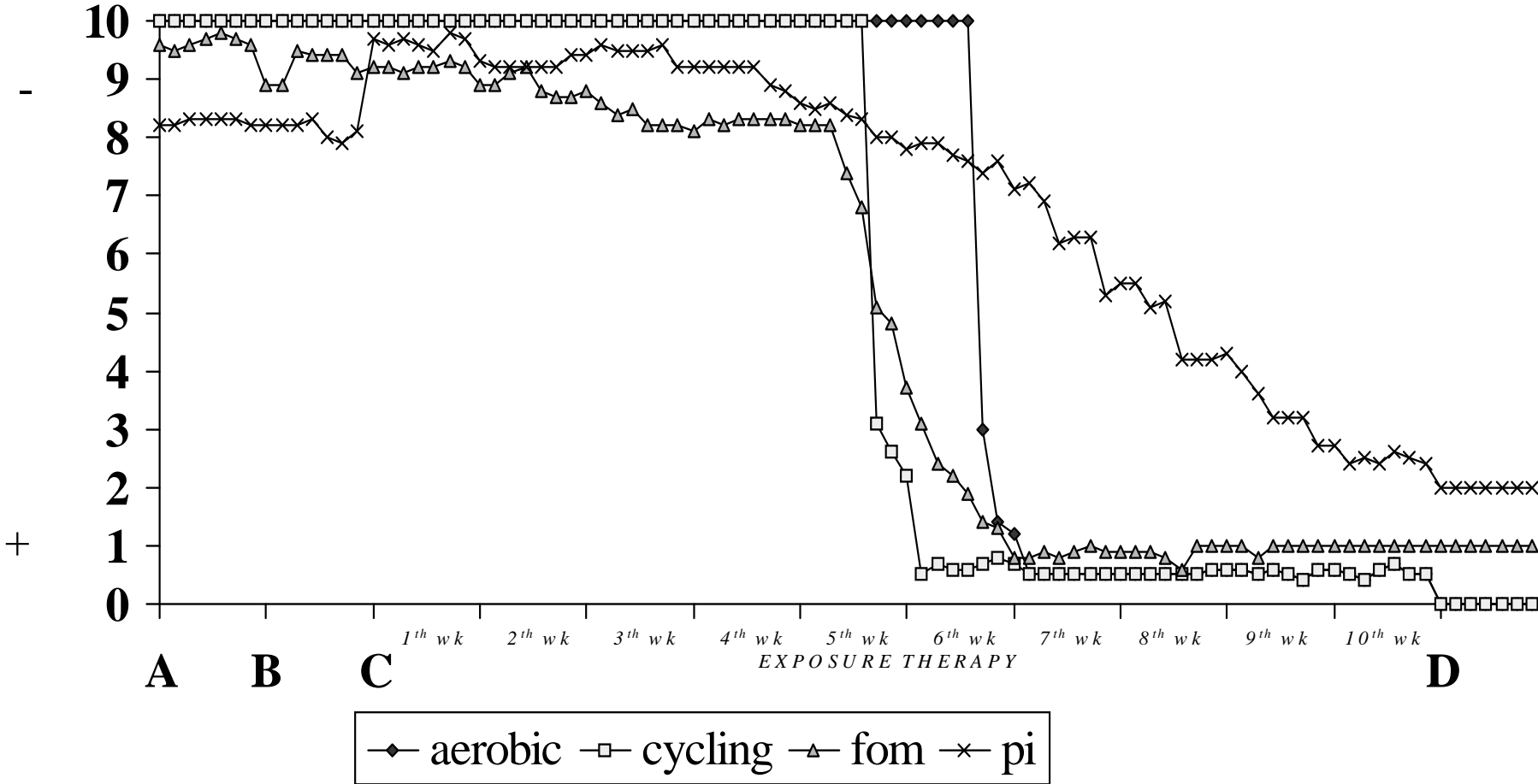
Zelf-gerapporteerde symptomen CRPS op verschillende momenten in de studie

CRPS-I symptomen	BAS	GEXP	FU
	(n = 8)	(n = 8)	(n = 8)
Hyperaesthesia	100.0	0.0	0.0
Zwelling	87.5	0.0	0.0
Asymmetrie huidkleur	87.5	25.0	0.0
Asymmetrie temperatuur	87.5	25.0	0.0
Verandering zweten	50.0	0.0	0.0

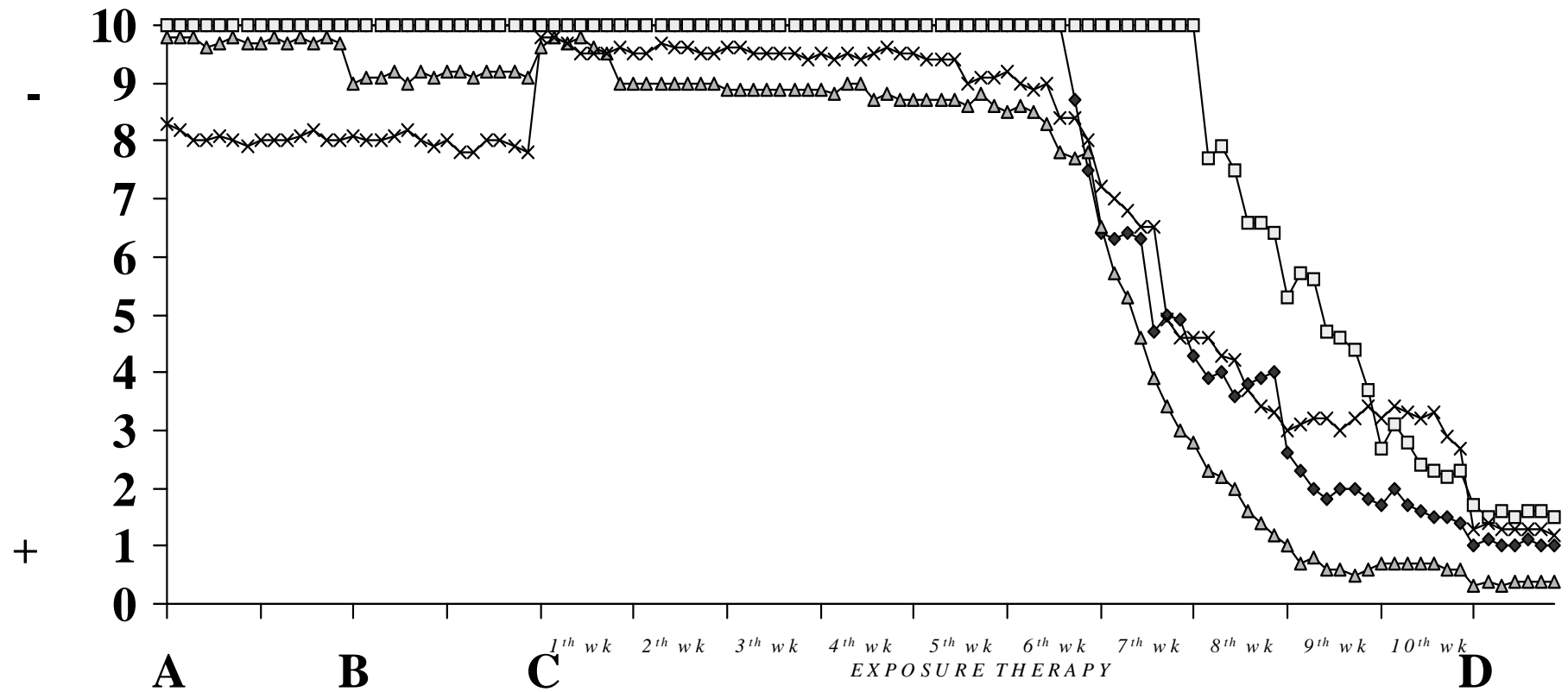
BAS = start, GEXP = Graded Exposure in Vivo, FU = Follow-up

Resultaten nekkachten

Resultaten

◆ play the piano   □ play the violin   △ fom   × pi

Generalisatie

- Hoeveel activiteiten moeten worden aangeboden?
- Vijftien activiteiten versus vijfmaal aanbieden van drie activiteiten
- In beide condities werd generalisatie van GEXP getest door patienten bloot te stellen aan een nieuwe, zeer bedreigende activiteit
- Generalisatie voor beide condities

Conclusie

- Graded exposure in vivo lijkt een geschikte behandeling voor het reduceren van pijngerelateerde angst en beperkingen ten gevolge van verschillende vormen van pijn (lage rug, nek, CRPS-1)
- De mechanismen van het effect zijn nog onvoldoende duidelijk
- Wel/niet veranderen van pijn en fysiologische verschijnselen verdient nader onderzoek

Overdraagbaarheid?

- Recent review:
  - Beperkt bewijs dat graded exposure even effectief is als minimale behandeling of graded activity (Macedo et al 2010)

Graded exposure versus controle

Graded Exposure vs. Control Group

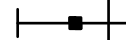
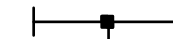
PAIN

SHORT TERM (<3 months)

Linton et al (2008)

Woods and Asmundson (2008)

POOLED

-3.7 (-12.3 to 4.9)

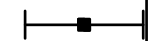
DISABILITY

SHORT TERM (<3 months)

Linton et al (2008)

Woods and Asmundson (2008)

POOLED

-3.5 (-19.4 to 12.3)

-100

-50

0

50

100

Favours Graded Exposure

Favours Control Group

Graded exposure versus graded activity

Graded Activity vs. Graded Exposure

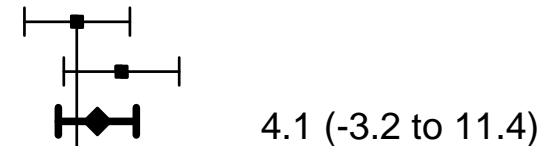
PAIN

SHORT TERM (<3 months)

Leeuw et al (2008)

Woods and Asmundson (2008)

POOLED

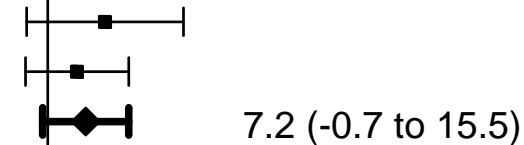
DISABILITY

SHORT TERM (<3 months)

Leeuw et al (2008)

Woods and Asmundson (2008)

POOLED

-100   -50   0   50   100
Favours Graded Activity   Favours Graded Exposure

Echter

- De exacte behandelinhoud, intensiteit en vooral deskundigheid van behandelaars wordt vaak onvoldoende gerapporteerd
- Methodologische kwaliteit RCT is overwegend laag tot matig
- Bewijs N=1 studies kan niet worden meegenomen

Lopend onderzoek revalidatiegeneeskunde MUMC+

- REMOVE (graded exposure CRPS-1)
- Rol van safety behaviour
- fMRI voor en na GE-CRPS-1
- Groepsbehandeling GE voor CLRP
- Training revalidatieteams GE
- Ontwikkeling PHODA-kids
- Effectiviteit pijnrevalidatie adolescenten
- N=1 studies bij kinderen/adolescenten

Lopend onderzoek revalidatiegeneeskunde MUMC+

- KANS (stopregels, mindfulness)
- Motivational interviewing
- Differentiatie bewegestrategieën
- Zelf-discrepantie model
- FA-model bij diabetische polyneuropatische pijn
- Spiegeltherapie bij fantoompijn
- Preventie programma musici
- Revalidatiebehandeling bij CVS

Uitdagingen te over

Bedankt voor jullie aandacht